

ACADEMIA ROMÂNĂ

Laudatio: Alexandru Ioan Cuza

Personalitatea lui Alexandru Ioan Cuza este cunoscută tuturor românilor: și-a dobândit un rol semnificativ în istorie, literatură și folclor, nu însă și în Academie. De aceea, se impune imperios o reparație, chiar dacă ea vine foarte tardiv: la această concluzie a ajuns Biroul Prezidiului și Prezidiul Academiei Române, în consens cu mai multe voci ale membrilor forului nostru, receptate în ultimele luni.

Alexandru Ioan Cuza s-a făcut remarcant de către contemporani prin participarea energetică la Revoluția din 1848, prin înaintarea cu demnitate a demisiei din dregătoria de pârcălab de Galați, drept protest la abuzurile administrative, și prin atașamentul imprescriptibil față de ideea Unirii, ceea ce i-a conferit calitatea de deputat în Adunarea ad-hoc a Moldovei. În pofida acestor acțiuni, nu se bucura nici pe departe de notorietatea și prestigiul lui Costache Negri, C. A. Rosetti, Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu sau Ion Ghica. Cu toate acestea, printr-un concurs al conjuncturilor, Cuza a fost cel ales ca domn al Principatelor Unite, izbânzile și eșecurile din viață fiind impredictibile. În această calitate a promovat reforme imperios necesare modernizării și progresului țării, avându-i drept sfătuitori chibzuiți pe Mihail Kogălniceanu, Nicolae Kretzulescu și pe alți miniștri animați de sentimente patriotice. Cuza a avut discernământul de a se înconjura de colaboratori competenți și de a nu se considera depozitarul verdictelor infailibile, precum procedează nu arareori conducătorii orbiți de fascinația piscurilor înșelătoare ale puterii. Atunci când, spre sfârșitul domniei, s-a desprins treptat de o parte a elitei politice, autoritatea a început să i se fisureze, ceea ce a condus implacabil la îndepărtarea de la tron. Este însă pe deplin adevărat că nu s-a cramponat de putere și a acceptat alternativa succesiunii unui prinț străin, stimulată și de cancelariile guvernamentale din unele capitale europene.

Printre reformele înfăptuite în timpul celor șapte ani de domnie se numără acelea privind eliberarea și împrăștierea țăranilor clăcași, instrucțiunea publică, obligativitatea învățământului primar, organizarea armatei, promulgarea codului penal, secularizarea averilor mănăstirești, reglementările electorale și fiscale etc., luându-se drept model prescripțiile juridice din țările civilizate din Occident, dar racordate la realitățile locale. Oportunitatea adoptării acestor măsuri este indubitabilă, în schimb rămân discutabile și controversate mijloacele folosite pentru impunerea lor. De importanță deosebită pentru învățământ și cultură a fost fondarea primelor universități în limba română la Iași și București în 1860 și, respectiv, în 1864, urmată, tot în 1864, de înființarea Muzeului Național de Antichități în capitala țării și a Societății de Științe Naturale în anul următor.

Chiar dacă nu a reprezentat un model ideal pentru respectarea preceptelor legislative (căci a dizolvat Adunarea legislativă, adică parlamentul, în mai 1864), chiar dacă a patronat favoritisme în ierarhia administrativă (deși a combătut actele de corupție), chiar dacă nu a fost un reper în viața conjugală, Cuza Vodă a fost foarte prețuit și iubit de popor, fiind receptat ca erou pozitiv în creațiile folclorice, căci nu rigoarea și corectitudinea excesivă au reprezentat calitățile cele mai admirate de români. Literații (între care Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri, Ion Creangă etc.) i-au dedicat pagini indelebile, istoricii (între care A. D. Xenopol, C. C. Giurescu, D. Ivănescu etc.) i-au consacrat studii monografice, artiștii plastici (între care Raffaello Romanelli, Paul Vasilescu) i-au modelat statui și busturi, autoritățile i-au

ACADEMIA ROMÂNĂ

conferit numele unor străzi și instituții, Cuza fiind o personalitate inconfundabilă, cu o popularitate greu de depășit.

Propunerea de inseriere a domnitorului Alexandru Ioan Cuza între membrii post-mortem ai Academiei Române nu rezidă numai în prețuirea calităților sale reliefate pe plan politic, cultural, legislativ și administrativ, ci și în rolul său relevant pentru pregătirea ctitoriei instituției noastre academice. Într-o perioadă în care în lumea savantă se discuta cu ardoare despre necesitatea înființării unei societăți academice, Cuza a donat în anul 1863 suma de 1000 de galbeni Consiliului Superior al Instrucțiunii Publice, a cărei dobândă era menită să asigure disponibilități pentru premiera lucrărilor elaborate în limba română. Această donație, alăturată celei datorate bancherului Evanghelie Zappa, avea să constituie suportul material pe care se va constitui Societatea Literară Română, înființată printr-un decret al Locotenenței domnești la 1/13 aprilie 1866, la mai puțin de două luni de la abdicarea silită a lui Cuza, la 11/23 februarie. Faptul că până în lunile din urmă în Aula Academiei trona la loc de cinste numai statuia lui Carol I, de altfel un mare suveran și, totodată, protector consecvent al Academiei Române, nu a fost o decizie pe deplin îndreptățită, astfel că alăturarea unui bust al lui Alexandru Ioan Cuza ar fi fost o soluție rațională, de natură să-i recunoască aportul la pavarea drumului ce a condus la edificarea Academiei Române.

În preajma sărbătoririi Centenarului Marii Uniri, gândurile ne poartă spre cei care au contribuit în mod real la acest moment crucial din devenirea românității, căci fără unirea Principatelor din 1859 nu ar fi fost posibilă nici dobândirea Independenței și nici reunirea tuturor românilor în hotarele unui stat unitar la sfârșitul Primului Război Mondial.

Acad. Victor Spinei
Vicepreședinte al Academiei Române

23.02.2018